

NAUČNÁ STEZKA

Pro návštěvníky Dolních Břežan jsou připraveny dva okruhy naučných stezek, které seznamují se zdejším osídlením v dávných dobách.

První okruh vede obcí, měří cca 3 kilometry, a poutavou formou popisuje stavby od doby kamenné, přes osídlení Kelty až po raně středověké hradiště. Druhý okruh začíná na rozcestí za obcí Lhota a vede nejvýznamnějšími lokalitami Národní kulturní památky Závist. Tato trasa je dlouhá přibližně 2,3 kilometru.

Jednotlivá zastavení jsou rozšířena o virtuální prohlídky doprovodných materiálů prostřednictvím QR kódů. Na displejích mobilních zařízení je možné zobrazit nákresy, texty, fotografie a komentáře odborných průvodců – archeologů, kteří místní minulost pomáhali objasňovat a objevovat.

Obě trasy nabízejí dětským návštěvníkům možnost získat odměnu za splnění úkolu. Na každé informační ceduli je trojrozměrný model mince. Za obkreslení všech mincí na podklad, který je k dispozici v informačním centru, získají děti odměnu.

Naučný okruh v obci

1. Úvodní panel u informačního centra na časové ose představuje jednotlivá časová období od neolitu do současnosti a graficky přibližuje obyvatele tehdejších dob, vzhled jejich obydlí i typické předměty.

2. Zastavení na staré návsi odhaluje, že centrum obce bylo osídleno již v polovině šestého tisíciletí před Kristem. Z pozdější doby pochází nález mohutného opevnění, ve středověku se zde tavilo železo. Bez zajímavosti nejsou ani novější dějiny lokality, zejména renesanční zámek. Budově zámku předcházela vodní tvrz, do dnešní podoby přestavěná na přelomu 16. a 17. století. Za zhlédnutí rovněž stojí pískovcové sousoší ukřižovaného Ježíše Krista s klečící Máří Magdalenou od českého barokního sochaře Jana Antonína Quitainera.

3. Na tabuli u č.p. 104 jsou představeny typy archeologických výzkumů a metod. Doprovodný obrazový materiál seznamuje s konkrétními nálezy ze záchranného výzkumu při stavbě laserových center ELI Beamlines a HiLASE.

4. Osídlení v době kamenné a bronzové se věnuje panel u sportovního hřiště. Právě zde bylo při stavbě rodinných

domů nalezeno mnoho objektů z různých období pravěku. Kromě sídlištních jam nechyběla ani keramika a mazanice.

5. Nejvzdálenější zastávkou od obce je raně středověké hradiště zvané Hradištětko. Pevnost vznikla patrně v desátém století za vlády Boleslava I. nebo jeho syna Boleslava II. Hradiště střežilo cestu Břežanským údolím ke zbraslavskému brodu. Do dnešních dnů se z opevnění zachovaly jen obvodové hrany. Na informačním panelu je zobrazena rekonstrukce opevnění.

6. Poslední zastavení na stezce se nachází v Keltském parku a věnuje se právě Keltům. Na území Dolních Břežan byl v blízkosti základní školy objeven obytný dům mimořádných rozměrů. K unikátním nálezům patří koňský postroj nebo honosná keramika. Na panelu je mapa osídlení obce a nejbližšího okolí.

Naučný okruh - Závist

7. Putování za tajemstvím Závisti začíná na rozcestí u Lhoty, kde je na informační ceduli chronologicky shrnuto osídlení vrchu Hradiště. Lokalita byla obydlena nejpозději v období eneolitu (3 000 až 2 800 let před Kristem). Nález palisády je datován do doby bronzové. První Keltové místo osídlili počátkem šestého století před Kristem. Oppidum s opevněním se začalo na Hradišti budovat ve druhém století před Kristem, v dobách největšího rozvoje dosáhla plocha oppida 118 hektarů. Sídlo zaniklo po jeho dobytí Germány v druhé polovině prvního století před Kristem.

8. Předhradí se věnuje další panel na naučné stezce. Dvorce s obytnými a hospodářskými domy bychom zde našli v době největšího rozkvětu oppida. Nálezy dokazují čilé řemeslnické aktivity – kovářství, kovolitectví či šperkařství. V terénu byly rovněž objeveny cisterny na vodu. Předhradím procházela hlavní přístupová cesta k bráně D do oppida.

9. Popis a rekonstrukce tzv. klešťovité brány čeká návštěvníky stezky na dalším zastavení. Brány patřily obecně k nejzranitelnějším částem obranného systému. Tato brána, archeology označovaná jako brána D, hájila hradiště v dobách největšího rozkvětu. Její podoba se několikrát měnila, do dnešních dnů se dobře zachoval 15 metrů široký příkop s čtvercovými cisternami.

10. Posvátný okrsek hradiště Závist se nacházel na samotném vrcholu hradiště a sloužil jako sídlo velmožů.

Nejstarší kultovní místo zde vzniklo na přelomu šestého a pátého století, mělo čtyřúhelníkový půdorys o rozměrech 27x30 metrů. Mladší objekt pak měl podobu dvoulodního dřevěného chrámu 9x18 metrů. Zde byly objeveny bohaté nálezy železných a bronzových částí zbraní. V polovině pátého století vyrostla na stejném místě svatyně o rozměrech 80x90 metrů. Nejmladší a poslední svatyně byla opět skromnějších rozměrů – 7,5x7 metrů.

11. Jak vlastně vypadalo keltské oppidum? To ilustruje další informační panel. Zástavba oppida byla tvořena dvorci, soustavami obytných a hospodářských domů. Příbytky byly částečně zapuštěny pod zem, stěny tvořila proutěná kostra krytá mazanicí, sedlová střecha byla tvořena slaměnými či rákosovými došky. Systém cest kolem dvorců se v průběhu dob měnil, v časně laténském období vedla hlavní cesta bránou D.

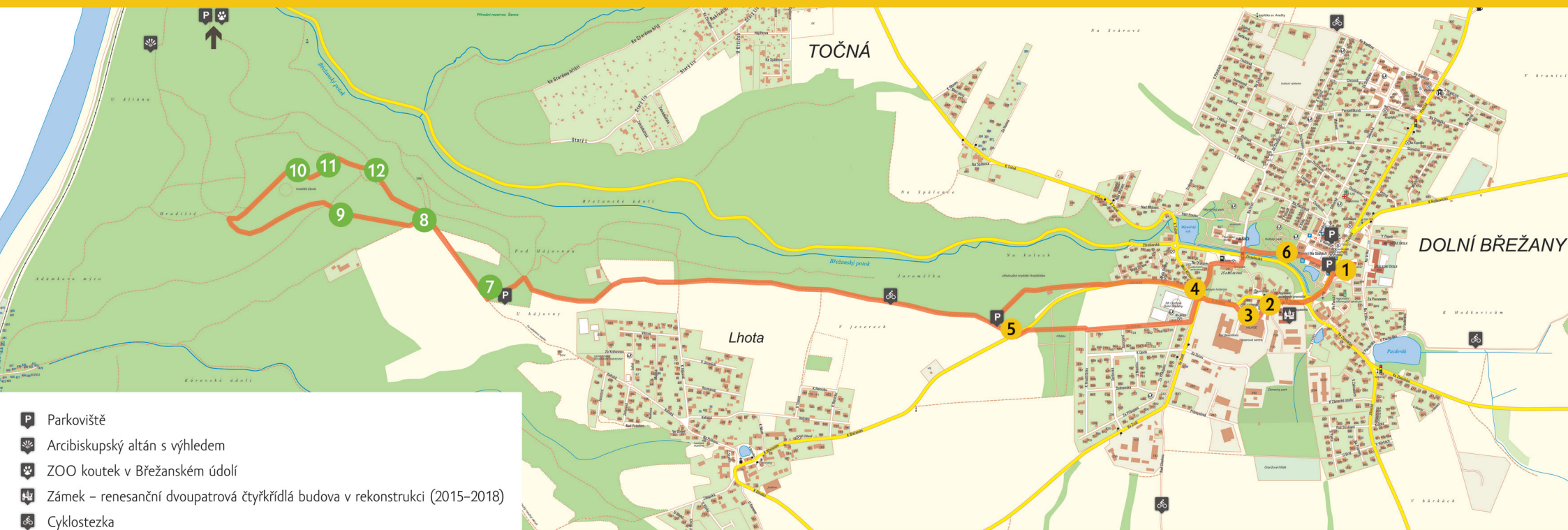
12. Slovanským pohřebištěm stezka na Závist symbolicky končí. Pohřebiště zde vzniklo na konci devátého století, patrně nedaleko slovanské osady. Zvláštnosti kostrových nálezů ilustruje například „upířský hrob“ nebo dvojhrob mužů, patrně bratrů, držících se za ruce.

Do budoucna je naplánováno rozšíření poznávacího okruhu o virtuální prohlídky rekonstruovaných podob dávných staveb.

Naučná stezka mezi Regionálním informačním centrem v Dolních Břežanech a vrchem Závist ukazuje začlenění špičkových vědeckých areálů do stávajícího prostoru obce a okolí. Vyzdvihuje to, co je pro místo charakteristické – aktivní život člověka jako tvořivého prostředníka mezi přírodou a technikou.

NAUČNÁ STEZKA

- Parkoviště
- Arcibiskupský altán s výhledem
- ZOO koutek v Břežanském údolí
- Zámek – renesanční dvoupatrová čtyřkřídlá budova v rekonstrukci (2015–2018)
- Cyklostezka

OKRUH HRADIŠTĚ ZÁVIST

- 7. ROZCESTÍ U LHOTY
- 8. PŘEDHRADÍ A KELTSKÁ ŘEMESLA
- 9. HLAVNÍ BRÁNA
- 10. NÁBOŽENSKÉ PŘEDSTAVY V DOBĚ KELTŮ
- 11. OPPIDUM – KELTSKÉ “MĚSTO”
- 12. BRÁNA OPPIDA A SLOVANSKÉ POHŘEBIŠTĚ

OKRUH OBCÍ

- 1. INFOCENTRUM – KDO TU BYDLEL?
- 2. CO TU BYLO?
- 3. ARCHEOLOGICKÉ METODY
- 4. OSÍDLENÍ V DOBĚ KAMENNÉ A BRONZOVÉ
- 5. RANĚ STŘEDOVĚKÉ HRADIŠTĚ
- 6. KELTOVÉ V DOLNÍCH BŘEŽANECH

Na Panský 11, Dolní Břežany
tel.: 241 402 202, e-mail: ric@dolnibrezany.cz

REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM

www.ric-dolnibrezany.cz
www.facebook.com/RIC.DolniBrezany